

Staatsexamen VMBO BB

2022

tijdvak 1

dinsdag 10 mei

13.30 – 14.30 uur

Maatschappijleer (gemeenschappelijk deel)

College-examen schriftelijk

- 1p 1 Jongeren worden in hun ontwikkeling beïnvloed door bijvoorbeeld 'imitatie'.
Wat wordt bedoeld met imitatie?
- A Dat jongeren hun gedrag aanpassen, omdat ze bepaalde kenmerken van anderen gaan nadoen.
 - B Dat jongeren zich in de puberteit willen afzetten tegen het gedrag van hun ouders.
 - C Dat jongeren onafhankelijk willen zijn en zich juist niet laten beïnvloeden door hun omgeving.
- 1p 2 Welke uitspraak is **onjuist**?
- A Gedrag van 'bekende' mensen wordt makkelijk overgenomen.
 - B Gedrag is voornamelijk aangeboren.
 - C Socialisatie is iets wat je hele leven gebeurt.
- 1p 3 In een vriendengroep is de regel dat alles wat je tegen elkaar zegt, niet mag worden doorverteld. Hier is sprake van
- A een norm die bij iedere vriendengroep hoort.
 - B een norm die hoort bij de waarde betrouwbaarheid.
 - C een waarde bij de norm eerlijkheid.
- 1p 4 Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- I Leerling Mehmet zegt: "Het socialisatieproces stopt aan het einde van de middelbare school."
 - II Zijn klasgenoot Abukar zegt: "Dit klopt, omdat er daarna geen leraren meer zijn naar wie je moet luisteren."
- A Alleen stelling I is juist.
 - B Alleen stelling II is juist.
 - C Stelling I en II zijn beide juist.
 - D Stelling I en II zijn beide onjuist.
- 1p 5 Als bij **eerlijkheid** hoort: **niet liegen**, dan hebben we het over de maatschappijleerbegrippen:
- A aangeboren en aangeleerd
 - B macht en gezag
 - C waarde en norm

- 1p **6** Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- I Een dominante cultuur bestaat uit verschillende subculturen.
 - II Sommige subculturen zijn trendgevoelig. Bijvoorbeeld, als bepaalde kleding in de mode is, dan kan je dit bij subculturen terugzien.
- A** Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Stelling I en II zijn beide juist.
D Stelling I en II zijn beide onjuist.
- 1p **7** Klimaatverandering is een bekend maatschappelijk probleem in de 21^e eeuw. Wat is **geen** kenmerk van dit maatschappelijk probleem?
- A** De mensen hebben verschillende meningen over het oplossen van de klimaatproblemen.
B De politiek ziet klimaatverandering vooral als een persoonlijk probleem.
C In de media gaan veel berichten over het klimaatprobleem.
- 1p **8** Belangen kunnen met elkaar botsen. Welke van de onderstaande combinaties zijn mogelijk een belangentegenstelling?
- 1 beroepssoldaat – vrede en veiligheid als de kern van het overheidsbeleid
 - 2 het drinken van alcohol – hogere leeftijdsgrens voor alcoholconsumptie
 - 3 hoge cijfers op school – goede onderwijzers voor de klas
 - 4 zwart werken – inkomstenbelasting moeten betalen
- A** combinatie 1 en 2
B combinatie 2 en 3
C combinatie 2 en 4
D combinatie 3 en 4
- 1p **9** Werknemers en werkgevers hebben niet alleen tegengestelde belangen, maar ook tegengestelde machtsmiddelen. Welke combinatie is juist?
- A** Werknemers hebben het machtsmiddel aantal en werkgevers het machtsmiddel geld.
B Werknemers hebben het machtsmiddel status en werkgevers het machtsmiddel functie.
C Werknemers hebben het machtsmiddel kennis en werkgevers het machtsmiddel aantal.

- 1p 10 Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- I Het gedrag van mensen wordt voor een groot deel bepaald door geschreven regels.
 - II Het gedrag van mensen wordt ook voor een belangrijk deel bepaald door ongeschreven regels.
- A** Alleen stelling I is juist.
B Alleen stelling II is juist.
C Stelling I en II zijn beide juist.
D Stelling I en II zijn beide onjuist.
- 1p 11 Sociale controle is:
- A** negatief en hoort bij de dominante cultuur.
B positief en hoort bij een subcultuur.
C positief of negatief en is niet cultuurgebonden.
- 1p 12 Op de arbeidsmarkt is sprake van sociale ongelijkheid. Wat bedoelen we daarmee?
- A** Dat er veel mogelijkheden zijn voor sociale mobiliteit.
B Dat het niet sociaal is dat sommige mensen meer verdienen dan anderen.
C Dat niet iedereen dezelfde kansen heeft om een baan te vinden.
- 1p 13 Wie bedoelen we in Nederland met 'de overheid'?
- A** Alle politici en ambtenaren in Nederland.
B De beroepsbevolking van Nederland.
C De mensen in Nederland die stemrecht hebben.
- 1p 14 Een deel van het overheidsgeld wordt besteed aan subsidies voor hulporganisaties. Welke voorbeelden zijn juist?
De overheid verstrekt subsidies aan hulporganisaties die zich bezighouden met:
- 1 het meer laten meedoen van eenzame ouderen in de samenleving.
 - 2 het bevorderen van het lidmaatschap van een politieke partij.
 - 3 het realiseren van een goede band tussen etnische groepen.
- A** 1 en 2 zijn juist
B 1 en 3 zijn juist
C 2 en 3 zijn juist
D 1, 2 en 3 zijn juist
- 1p 15 Een juist voorbeeld van een ongeschreven regel is:
- A** als je bij handbal een overtreding maakt, krijg je een straf.
B als je hard rijdt en wordt geflitst, krijg je een bekeuring.
C als je iemand onbedoeld hebt beledigd, maak je excuses.

- 1p **16** Welk antwoord is juist als het gaat om de volgende twee groepen?
Het CDA en het WNF (Wereld Natuur Fonds).
- A** Het CDA is een actiegroep en het WNF een belangengroep.
 - B** Het CDA is een belangengroep en het WNF een politieke partij.
 - C** Het CDA is een politieke partij en het WNF een pressiegroep.
- 1p **17** Een kenmerk van een belangengroep is:
- A** actievoeren voor een eenmalig doel
 - B** de politiek beïnvloeden
 - C** reclame maken
- 1p **18** Bij welke politieke stroming kom je vooral uitingen van nationalisme tegen?
- A** ecologische stroming
 - B** extreemrechts
 - C** liberale stroming
- 1p **19** Een politiek besluit in Nederland is vaak het gevolg van een compromis. Wat bedoelen we daarmee?
- A** Dat besluiten uiteindelijk door één partij worden genomen.
 - B** Dat besluiten uitgesteld worden, omdat niemand een beslissing wil nemen.
 - C** Dat de betrokken partijen iets moeten toegeven om tot een besluit te komen.
- 1p **20** In welke situatie is er sprake van discriminatie?
- A** De vrouw die had gesolliciteerd naar de filmrol van Willem van Oranje werd afgewezen.
 - B** Het bedrijf nodigt alleen sollicitanten uit met een Nederlandse achternaam.
 - C** Het televisieprogramma is bedoeld voor kijkers van 18 jaar en ouder.

Tekst 1

Spraakverwarring in de binnenvaart

- I Taalproblemen zorgen steeds vaker voor aanvaringen en ongelukken in de binnenvaart. Sinds 2014 nemen de incidenten toe. Het lijkt te komen doordat schippers elkaar niet begrijpen in een andere taal. Binnenvaartorganisaties willen daarom graag dat Engels de officiële taal in de binnenvaart gaat worden.
- II Gemiddeld één keer per week vindt er in Nederland of omliggende landen een aanvaring plaats tussen twee binnenvaartschepen. Bijna de helft van die aanvaringen is het gevolg van miscommunicatie of een taalprobleem.
- III De binnenvaart kent op dit moment geen vaste spreektaal. Schippers communiceren in de taal van het land waar zij op dat moment varen. Als zij die taal niet kunnen spreken, is het de gewoonte om Duits als voertaal te gebruiken. Dat komt doordat de meeste binnenvaartschepen op het traject Nederland-Duitsland-Zwitserland varen. Het gaat daarbij niet alleen om communicatie tussen schepen onderling, maar ook om communicatie met havens en sluisen.
- IV Door personeelsgebrek staan steeds meer buitenlandse werknemers aan het roer van schepen. Dat zijn vooral mensen uit Oost-Europa en tegenwoordig ook uit de Filipijnen. De Nederlandse belangenorganisatie 'Schuttevaer' vindt daarom dat één spreektaal, het Engels, beter aansluit op de praktijk.

Vrij naar: NU.nl

- 1p 21 In alinea IV staat dat er een **personeelsgebrek** is. Dit personeelsgebrek is:
- A een maatschappelijk probleem, omdat het veel mensen aangaat.
 - B een maatschappelijk probleem, omdat er verschillende meningen over de oplossing bestaan.
 - C geen maatschappelijk probleem, omdat het niet door de overheid hoeft te worden opgelost.
- 1p 22 In alinea III van de tekst staat: "Als zij die taal niet kunnen spreken, is het de gewoonte om Duits als voertaal te gebruiken."
Het spreken van Duits is hier:
- A een geschreven regel
 - B een ongeschreven regel
 - C een wettelijke regel
- 1p 23 In tekst 1 komen veel verschillende belangen voor. Wat is een belang?
- A Een regel die bij een waarde hoort.
 - B Een voordeel dat je ergens bij hebt.
 - C Een vooroordeel dat je ergens bij hebt.

- 1p 24 In tekst 1, alinea III, hebben ze het over een vaste spreektaal. Dit is een:
- A gemeenschappelijk belang (goed voor de schippers en de andere betrokkenen).
 - B individueel belang (goed voor de schipper).
 - C tegengesteld belang (tussen de schippers en de andere betrokkenen).
- 1p 25 'Schuttevaer' is hier de belangenorganisatie.
Welk machtsmiddel kan deze belangenorganisatie het best inzetten?
- A Het in de krant zetten (machtsmiddel toegang tot de media).
 - B Staken (machtsmiddel aantal).
 - C Overleg plegen met de havenautoriteiten en sluizen (machtsmiddel kennis).
- 1p 26 De taal die je spreekt is een cultuurkenmerk.
Welke opsomming bestaat nog meer uit cultuurkenmerken?
- A feestdagen, geloof en lichaamslengte
 - B lopen, fietsen en zingen
 - C tradities, muziek en kunst
- 1p 27 Alinea II (van tekst 1) gaat over taalproblemen/miscommunicatie. (Het elkaar niet verstaan/begrijpen).
Welke opmerking (over alinea II) is juist?
- A Dit soort taalproblemen zijn alleen maar aangeboren.
 - B Dit soort taalproblemen zijn alleen maar aangeleerd.
 - C Dit soort taalproblemen zijn zowel aangeleerd als aangeboren.
- 1p 28 Sommige problemen zijn tijd-, groep- of plaatsgebonden.
Welke opmerking, naar aanleiding van tekst 1, is juist?
- A Het probleem miscommunicatie is plaatsgebonden, omdat het in Nederland voorkomt.
 - B Het probleem miscommunicatie is tijdgebonden, omdat het dit jaar is gebeurd.
 - C Het probleem miscommunicatie is beroep/beroepsgroep gebonden, omdat dit een typisch probleem is voor de binnenvaart.
- 1p 29 Schipper of zeeman wordt vaak gezien als een jongens- / mannenberoep.
Welk woord past bij deze stelling/denkwijze?
- A aangeboren eigenschappen
 - B rolmodel
 - C rolpatroon

Tekst 2

Eline (14) is nu al zelfstandig ondernemer en rijdt rond op eigen ijsbakfiets

- I Het komt bijna nooit voor: een 14-jarig meisje met een eigen bedrijf. Eline kon niet langer wachten. Met haar bedrijfje 'Zinin' fietst ze op haar ijsbakfiets rond om Italiaans schepijs in de buurt te verkopen. "Ik wil zelf dingen beslissen en juist niet gezegd worden wat ik moet doen."
- II Eline zit in 3 vwo. Na een les economie over zelfstandig ondernemen wilde Eline direct een eigen bedrijf. "Ik ga helemaal op in het idee om iets neer te zetten zoals ik het graag wil", vertelt ze. Het ijs verkopen heeft ze niet van een vreemde. "Mijn vader heeft vroeger ook ijsjes verkocht op zijn brommer. Al snel was het idee geboren om zelf ook ijs te verkopen, maar dan met de fiets."
- III Na haar middelbare school wil Eline bedrijfskunde gaan studeren. Niet getreurd, want 'Zinin' verdwijnt niet. "Mijn broertje wil het graag overnemen als ik ga studeren." Zelf hoopt ze ooit meerdere bedrijven, het liefst restaurants, te hebben.

Vrij naar: Dagblad van het Noorden

- 1p 30 Eline wordt in dit artikel neergezet als een jonge, enthousiaste ondernemer die met een origineel idee nu al succesvol is. Dat de media haar op deze manier beschrijven noemen we:
- A beeldvorming
 - B selectieve waarneming
 - C stereotypering
- 1p 31 Eline wil graag ondernemer worden. Haar ondernemershart kan niet langer wachten en ze wil graag zelf dingen beslissen. Bij welke politieke stroming sluiten haar uitspraken het beste aan?
- A de ecologische stroming
 - B de liberale stroming
 - C de sociaaldemocratische stroming
- 1p 32 De vader van Eline heeft vroeger ook ijsjes verkocht op zijn brommer, dus zij heeft het niet van een vreemde. Welke term past hier het beste bij?
- A normbesef
 - B ongeschreven regels
 - C sociaal milieu

- 1p **33** Welke van de volgende stellingen is juist of onjuist?
- I Als je minderjarig bent en een eigen bedrijf hebt, hoef je niet meer naar school.
 - II Als het broertje van Eline zelf ook een bedrijfje gaat beginnen, is dat een vorm van imitatie.
- A** Alleen stelling I is juist.
 - B** Alleen stelling II is juist.
 - C** Stelling I en II zijn beide juist.
 - D** Stelling I en II zijn beide onjuist.
- 1p **34** Eline is een derdejaarsleerling op het vwo. Is haar opleidingsniveau van invloed op haar maatschappelijke positie?
- A** Ja, want hoe hoger je opleidingsniveau, hoe meer kans je maakt op een hogere maatschappelijke positie.
 - B** Nee, want je maatschappelijke positie heeft alleen maar te maken met hoeveel geld je verdient.
 - C** Nee, want je maatschappelijke positie is afhankelijk van hoeveel geld je ouders hebben.
- 1p **35** Eline wil later meerdere bedrijven hebben. Als zij succesvol wordt, zal zij stijgen op de maatschappelijke ladder. Hoe noemen we het stijgen (of dalen) op de maatschappelijke ladder?
- A** identificatie
 - B** sociale mobiliteit
 - C** sociale verschillen